

OPETUSHALLITUS

VALTAKUNNALLINEN AMMATILLISTEN OSAAMISTARPEIDEN ENNAKOINTI (VOSE)

Ammattikoulutuksen
KansainväliSYYSpäivät

Oulu

2.11.2011

Ulla Taipale-Lehto/Opetushallitus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

VALTAKUNNALLINEN AMMATILLISTEN OSAAMISTARPEIDEN ENNAKOINTI (VOSE) -PROJEKTI

- Tavoite: Luoda ja pilotoida **osaamistarpeiden ennakointiin prosessimalli**, jonka avulla saadaan ennakointitietoa työelämän tulevaisuuden osaamistarpeista suomen ja ruotsin kielellä (ns. laadullinen ennakointi)
- Ennakointimallin tuottamaa tietoa tulee voida hyödyntää mm. tutkintojen perusteiden, opetussuunnitelmien, tutkintorakenteiden ja opetuksen sisältöjen kehittämisessä
- Hyödynsaajat: opetushallinto, koulutuksen järjestäjät, ammattikorkeakoulut, yliopistot
- Toteutetaan Opetushallituksessa 1.6.2008 – 31.5.2012
- Opetushallituksen rahoittamana Euroopan sosiaalirahaston (ESR) tuella

ENNAKOINTI

”Ennakoinnilla tarkoitetaan **järjestelmällistä, osallistavaa prosessia**, jossa kerätään tietoa, arvioidaan ja analysoidaan sitä ja **laaditaan visioita keskipitkän ja pitkän aikavälin tulevaisuudesta**. Tulevaisuuden ennakkoinnilla pyritään parantamaan nykyisten päätösten tietopohjaa.”

Lähde: Valtioneuvoston ennakointiverkosto, 2008

OSAAMISTARPEIDEN ENNAKOINTI

- Ennakoidaan sitä, millaisia tietoja ja taitoja työelämässä tulevaisuudessa tarvitaan
- Usein tavoitteena on tuottaa tietoa koulutuksen sisältöjen kehittämiseksi – millaisten tietojen ja taitojen opettamiseen koulutuksessa tulisi keskittyä?
- Ennakointityön keskeiset tulokset kerrotaan pääasiassa sanallisessa muodossa, esimerkiksi tulevaisuudessa tarvittavien osaamisten kuvauksina
- Puhutaan usein laadullisesta ennakoinnista

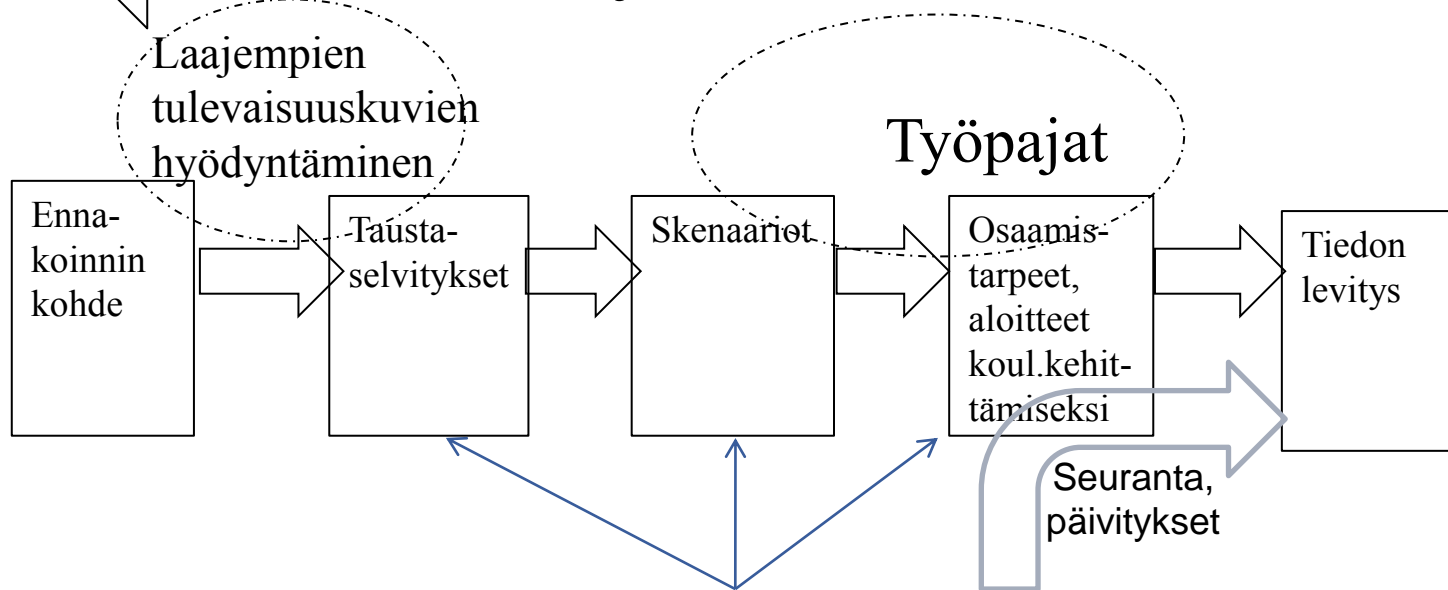
VOSE:N VIITEKEHYSTÄ

- Ed. hallitusohjelma
 - Työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelma
 - Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2007 – 2012 (KESU)
 - Koulutustarpeiden ennakoinnin koordinaatioryhmän selvitykset
 - ESR: Työmarkkinoiden toimintaa edistävien osaamis-, innovaatio- ja palvelujärjestelmien kehittäminen/Koulutus- ja osaamistarpeiden ennakointi -kehittämisohjelma
- ⇒ Ennakoinnin kehittäminen ja tehostaminen, yhtenäisen osaamistarpeiden ennakointimallin luominen, määrällisen ja laadullisen ennakoinnin parempi kytkentä

TYÖELÄMÄN SISÄLTÖJEN JA OSAAMISTARPEIDEN MUUTOKSEN YMMÄRTÄMINEN -> KOULUTUKSEN TYÖELÄMÄVASTAAVUUDEN PARANTAMINEN

Prosessin arviointi ja kehittäminen

- Signaalien kerääminen ja analysointi TEM:n TrendWiki?
- Lyhyen aikavälin (1 – 3 v.) ennakointitiedon hyödyntäminen:
 - C&Q-profession (testataan jo VOSE:ssa)
 - mahdollisesti myös kvalifikaatioiden poimintatyökalu, ToimialaOnline ja Toimialaraportit, Yritysharava (TEM:n järjestelmiä)
- Määrällisen ennakointitiedon hyödyntäminen
- Tilastotietojen hyödyntäminen, opetushallinnon tietovarasto

ENNAKOINNIN PROSESSIMALLIN KEHITTÄMINEN VOSE:N PILOTEISSA

- Toteutettu pilotit kiinteistö- ja rakentamisalalla (suomenk.) ja lasten päivähoidon sekä lapsi- ja perhetyön sektorilla (ruotsink.)
- Erilliset pilottiryhmät
- Tavoitteena tuottaa tietoa ko. alojen tulevaisuuden osaamistarpeista sekä testata ja kehittää ennakoinnin prosessimallia
- Piloteissa edustettuina toimiala-, työnantaja- ja työntekijä-/henkilöstöjärjestöt, hallinto, tutkimus ja eri koulutusasteet (amm. koulutus, ammattikorkeakoulut, yliopistot)
- Alan tulevaisuuteen vaikuttavat muutosvoimat -> skenaariot -> osaamistarpeet ja toimenpide-ehdotukset
- Työpajatyöskentely: 6 kokoontumista
- Kehitetyn mallin ja toteutetun ennakointityön arviointi
- Ennakointityön tulokset koottu osaamistarveraportteihin

VOSE: ESIMERKKEJÄ TULOKSISTA, KIRA-PILOTTI ALAN OSAAMISTARPEISIIN VAIKUTTAVAT MUUTOSVOIMAT

- Suomen kilpailukyky ja globaalin talouden merkitys
- Kansainvälistyminen
- Eriytyneet asiakastarpeet
- Ilmastonmuutoksen hallinta
- Monialaisuus
- Innovaatiot ja teknologian kehittyminen
- Työelämän muutokset
- TVT:n rooli alan toimintatapojen muuttajana
- Ikärakenteen muutos (työvoiman saatavuus ja muuttuvat tarpeet)
- Yhdyskuntarakenne
- Rakennuskanta ja infrastruktuuri

VOSE: ESIMERKKEJÄ TULOXSISTA, KIRA-PILOTTI OSAAMISTARPEITA POHDITTIIN

- Skenaarioittain
- Ammattiryhmittäin
 - Rakennustyöntekijät
 - Rakennusmestarit
 - Kiinteistöhoitajat ja siivoustyöntekijät
 - Rakennusalan johto- ja asiantuntijatehtävät
- Kira-alan osa-alueittain
 - Rakentaminen
 - Suunnittelupalvelut
 - Käyttäjä- ja kohdepalvelut

VOSE: ESIMERKKEJÄ TULOXSISTA, KIRA-PILOTTI KOKO ALAN LÄPÄISEVÄT OSAAMISTARPEET

- Asiakkaan tarpeiden ja käyttäjänäkökulman ymmärtäminen
- Johtajuus ja kokonaisuuksien hallinta sekä rakennusprojekteissa, liiketoiminnassa, tutkimus- ja kehittämishankkeissa kuin palvelukokonaisuuksissakin
- Kansainvälisyysosaaminen ja siihen liittyen mm. kieli- ja kulttuuriosaaminen
- Teknologiaosaaminen sisältäen tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisen, tietomallintamisen, erilaisten kiinteistöihin liittyvät järjestelmät, robotiikan ja automatiikan
- Ilmastonmuutokseen ja energiatehokkuuteen sekä ympäristökysymyksiin liittyvä osaaminen
- Monialaisuus sekä yksilö- että tiimikohtaisena
- Normien ja säädösten sekä työturvallisuuden osaaminen, eettinen osaaminen
- Laatuajattelu, riskikartoitukseen liittyvä osaaminen
- Kriisinhallintaan, huoltovarmuuden ylläpitoon ja ääriolosuhteisiin varautumiseen liittyvä osaaminen

VOSE: ESIMERKKEJÄ TULOXSISTA, KIRA-PILOTTI PILOTTIRYHMÄN EHDOTUKSIA KOULUTUKSEN KEHITTÄMISEKSI (1/2)

- Johtamiskoulutuksen lisääminen (korkeakoulut)
- Tulee kehittää koulutusta alan suurien kokonaisuuksien hallintaan (CM-konseptit)
- Teknologiaosaamisen korostaminen koulutuksessa
- T&K –prosessien hallintaan ja johtamiseen koulutusta
- Kestävän rakentamisen ja korjaamisen koulutusta tulee lisätä
- Uudet suunnittelualueet (esim. arkkitehtuuri + energiatalous)
- Monialaisuuden lisääminen
- Koulutukseen lisää projektitehtäviä eri alojen opiskelijoiden kesken, reaaliaikaisia simuloivien tilanteiden ongelmanratkaisutehtäviä

VOSE: ESIMERKKEJÄ TULOXSISTA, KIRA-PILOTTI PILOTTIRYHMÄN EHDOTUKSIA KOULUTUKSEN KEHITTÄMISEKSI (2/2)

- Kansainvälistyminen (esim. opettaja- ja oppilasvaihto, kv-yhteisohjelmat), kv-tiedon siirtyminen myös ammatilliseen koulutukseen varmistettava
- Eri koulutusasteiden välisen tiedon siirron, koulutuspolkujen ja yhteistyön kehittäminen
- Pitäisi varmistaa, että koulutusten jatkumo (ammatillinen, amk, yliopisto) on kunnossa ja vastaa tulevaisuuden työelämän vaatimuksia (lähinnä kiinteistöpalvelut)
- Teollisuuden ja eri koulutusasteiden välisen vuoropuhelun kehittäminen
- Tutkinnon jälkeinen täydennyskoulutus sujuvaksi (korkeakoulut)
- Kiinteistöpalvelualalle tarvitaan uuden kiinteistöpalvelujen perustutkinnon kaltainen ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto.
- Alan ennakkointia ja koulutuksen suunnittelua tulisi koulutustoimikunnissa katsoa koko rakennetun ympäristön näkökulmasta. Mukana ainakin kiinteistöpalveluala ja rakentamisala

PILOTEISTA OPITTUA (1/3)

- Skenaariotekniikka on hyvä lähestymistapa osaamistarpeiden ennakointiin
- Alan rajaaminen tärkeää, mutta tulee myös huomioida rajapinnat muihin aloihin
- On tärkeää, että ennakointityötä tekee monipuolinen ryhmä alan asiantuntijoita
- Kansainvälinen ennakointitieto tulisi kytkeä tiiviisti prosessiin

PILOTEISTA OPITTUA (2/3)

- Prosessiin tulee saada mukaan myös yksittäisten yritysten sekä opiskelijoiden näkemykset
- Eri koulutusasteita koskevaa ennakointityötä tulee tehdä yhtenä kokonaisuutena
- Asiakasnäkökulma voisi olla vahvemmin mukana itse ennakointityössä
- Tuloksissa kohtuullisen hyvin uutta tietoa koulutuksen kehittämiseksi
 - Toisaalta asioiden nähtiin osin jo olevan opetussuunnitelmissa, mutta niitä ei ole viety opetukseen
 - Tulokset tuovat esiin uudenlaisten painotusten tarvetta opetuksen sisällöissä

PILOTEISTA OPITTUA (3/3)

”Prosessi on **lisännyt alan toimijoiden tietoisuutta tulevaisuudesta ja varautumista tulevaisuuden haasteisiin**. Samoin mukana olleet ovat voineet **verkostoitua ja jakaa tietoa**. Nämä ovat ennakkoinnin vahvuuksia, joita tulee pitää jatkossa esillä hankkeen tuotoksia markkinoitaessa.”

Prosesseja pitää kehittää niin, että niiden tehostaminen ei poista tilaa, jota mukana olevien keskustelu ja verkottuminen vaativat.

AJANKOHTAISTA VOESSA MATKAILU- JA RAVITSEMISALAN ENNAKOINTI

- Toteutetaan kolmas ennakointiprosessi; kohteena matkailu- ja ravitsemisala
- Prosessi alkaa taustaselvitysten laatimisella ja ennakointiryhmän kokoamisella.
- Keskeisenä toimijana matkailu- ja ravitsemispalvelujen koulutustoimikunta, ryhmää täydennetään myös muilla asiantuntijoilla
- Työhön pyritään kytkemään muitakin koulutustoimikuntia (mm. pohdinnat eri alojen rajapinnoista) sekä ottamaan mukaan pohdintaa liittyen kokonaan uusiin ammatteihin
- Rajauksesta tähän mennessä sovittu, että Suomesta ulkomaille suuntautuva matkailu jätetään pois
- Ensimmäinen kokoontuminen marraskuussa 2011, osaamistarveraportti valmis toukokuussa 2012

PROJEKTIN TULOSTEN JUURUTTAMINEN

- Ennakoinnin prosessimalli työvaihekuvauksineen esim. koulutustoimikuntien hyödynnettäväksi
 - Mara-ennakoinnissa tavoitteena myös testata toimintamallia koulutustoimikuntajärjestelmässä
- Ennakointitiedon vaikuttavuuden parantaminen, VOSE:n mahdollisuudet? Ennakointitulosten levittäminen ja kytkeminen oikeisiin vaiheisiin koulutuksen kehittämisprosesseja
- C&Q-profession -tietojärjestelmän testaaminen, arviointi ja sen perusteella mahdolliset jatkosuunnitelmat keväällä 2012

LISÄTIETOA VOSE-PROJEKTISTA (1/2)

www.oph.fi > Tietopalvelut > Ennakointi > Osaamistarpeiden ennakointi
> VOSE-projekti

- Selvitys ammatillisten osaamistarpeiden ennakointimalleista
- KIRA-alan ja SOTE-alan taustaselvitykset
- Osaamistarveraportit
 - ◆ Kiinteistö- ja rakentamisan osaamistarveraportti
 - ◆ Lapsissa on tulevaisuus/Barnen är framtiden
- Tulevaisuuden osaamistarpeet ja kiinteistö- ja rakentamisan tutkintojen sisällöt -raportti
- Ennakointiseminaarien materiaalia

LISÄTIETOA VOSE-PROJEKTISTA (2/2)

Projektipäällikkö

Ulla Taipale-Lehto

ulla.taipale-lehto@oph.fi

040 348 7760

Ruotsinkielisen osuuden yhteys- ja vastuuhenkilö

Opetusneuvos

Heidi Backman

heidi.backman@oph.fi

040 348 7187

Projektisuunnittelija

Seija Saari

seija.saari@oph.fi

040 348 7931